

M. Saim UYSAL

Düşük büyüme yüksek enflasyon girdabı

7.2.2020

Ocak ayı enflasyonu beklentilerin üstünde aylık bazda %1,35e, yıllık bazda ise %12,15 ulaştı. 2019 yılının ikinci yarısında başlayan enflasyon oranlarındaki düşüşün nedeninin faiz indiriminden ziyade bir önceki yılın oranlarının yüksekliği (baz etkisi) ve çöken iç talep olduğunu düşünüyoruz. Enflasyon ülkemiz ekonomisinin bir türlü çözülemeyen yegâne kronik sorunlarından birisi. Çok kısa dönemler hariç hiperenflasyon yaşamadığımızdan çift haneli yapışkan ve ataleti katı bu sorunu yeteri kadar önemsemiyoruz. Gerek ülkemizde, gerekse küresel ekonomide yaşanan acı tecrübeler göstermiştir ki öncelikle bu sorun çözülmeden makroekonomik dengeleri sağlamak mümkün olmuyor. Zira gerek tüketiciler gerekse yatırımcılar ve hatta kamu kesimi paydaşları beklentilerini ve fiyatlama davranışlarını rasyonel olarak oluşturamıyor ve kararlarını kısa vadeli almak zorunda kalıyorlar. Ocak ayındaki enflasyon verilerine baktığımızda gıda ve içecek grubu ile ulaştırma ve sağlık harcamalarındaki artışlar beklentilerin üstünde gerçekleşti. Zaten son on yıllık verilerde gıda harcamalarının ağırlığı yıllık bazda %22-%27 ler civarında gerçekleşmekte. Gıda sektöründeki üretim – tüketim zincirindeki sorunlar çözülemediğinden sürekli sabit bir yüksek gıda fiyat artışlarının olumsuz etkisi devam ediyor.

Bu gidişle YEP'teki %8,5luk hedefin yılsonunda tutturulması mümkün görünmüyor. Zira ekonomimizin uzunca bir süredir daralma veya dengelenmesi sonucu iç talep çökmüş durumdaydı. Bu nedenle enflasyon baz etkisiyle görece düşmeye devam ediyordu. Ancak 2019 yılı ikinci yarısından itibaren Merkez Bankası ve kamu bankaları aracılığıyla kredi kaynaklı hızlanan büyüme iç talep artışıyla gerçekleşiyor. Henüz kesin rakamlar açıklanmamakla birlikte öncü göstergeler (sanayi üretimi, güven endeksleri ve PMI'lardaki artışlar) büyümenin eski yıllar kadar olmasa da 2020 yılında %3-3,5 lar civarında gerçekleşeceğini gösteriyor. Bu da cari açık ve bütçe açığını arttıracığından yılsonunda talep kaynaklı olarak enflasyon çift hanelerde iç talep kaynaklı gerçekleşecek. Zaten geçmiş yıllardaki enflasyon

gerçekleşmelerine baktığımızda bir iki yıl hariç merkez bankası hedeflerinin tutturulamadığını biliyoruz. Kuşkusuz enflasyon kontrolündeki başarısızlıkta TL faizlerinin reel olarak negatif getiriye gelmesinin de payı var. Bu durum iç tasarrufların artışını ve dolarizasyonu olumsuz etkileyen faktörlerden biri.

Türk ekonomisinin 50 yıllık büyüme ortalaması %5ler civarında. Ancak 2013 yılından itibaren izlenen kredi kaynaklı ve inşaat odaklı büyümenin sonuna gelindiğinden 2018 yılında kur ve faiz şoku yaşadık. Bu nedenle büyümede yeni normal %3ler civarına düştü. 197 milyar dolar tasarruf döviz cinsinden yapılıyor. Türk Lirasına güven azalıyor. Büyümemiz reel istihdam artışı yaratamıyor. Sanayi üretimimizin devamlı bir verimliliği yok. Katma değeri yüksek üretim ve ihracat yapamıyoruz. İthalata dayalı üretim yapımız var. Demokrasi göstergelerinde ülkemizin sıralaması (temel haklar, parlamento etkinliği, bağımsız yargı, etkin medya) sürekli sonlarda. Bu göstergelere paralel makine ve teçhizat, yatırımlarının büyümesinde de geriliyoruz. (Dünya Gazetesi 28 Ocak 2020) Enflasyon oranlarındaki düşüşleri iyimser olarak algılamak hata olur. Her yıl nüfusu 1 milyon artan, yaklaşık 4,5 milyon mülteciye bakmak zorunda kalan, işsizlik oranlarını büyümeli yıllarda bile düşüremeyen ekonomimiz adeta düşük büyüme yüksek enflasyon girdabının içine yuvarlanmaktadır. Güven ve istikrarı tesis etmeden, fiyat istikrarı oluşturmadan ne Türk Lirası tasarrufları arttırabilir ne de cari açığı azaltabiliriz. Bunun yolu; TÜFE oranı ile ortalama fonlama maliyeti arasında anlamlı reel getiri sağlayacak bir yapının kurulmasıdır. İhracat kaynaklı, verimliliğini sürekli arttırılabilen bir üretim yapısı şarttır. Evrensel standartlarda oluşturulacak demokratik ve hukuk ortamı içinde enflasyon büyüme önceliğinde sürdürülebilirlik için enflasyon çözümünü önceleyen ekonomik politikalara yönelmemiz gerekiyor.

Son olarak jeopolitik riskler, AB-A.B.D ve hatta Rusya ile ilişkilerdeki problemler, Suriye ve Doğu Akdeniz konusu gibi risk unsurlarının da göz ardı edilmemesi gerektiğinin altını çizelim.